

De Verloren Zoon

OPGANG

door Jan Knape Mzn

MOEDER hoorde het niet voor 's middags na het eten. Buurvrouw kwam naar haar toe achter op het straatje, haar gezicht had een lijkebidders-uitdrukking, en ze zei: „wel gecondeleerd, buurvrouw, mit Jaop, — wat een spul toch, eh!”

Maar moeder wist nergens van. Ze schrok, dacht dat er misschien iets was met Neel, en haastig vroeg ze: „wat is d'r dan gaende?”

Moeder moest zich aan de deurpost vasthouden toen ze 't hoorde. En toen buurvrouw uitverteld was wankelde ze naar binnen, naar opa.

Opa sliep net. In haar angst maakte moeder hem wakker. Ze was er zoo confuus van. Zwijgend luisterde de oude man naar haar verward verhaal. Toen ze uitverteld was bleef hij stil liggen. Wezenloos keek hij naar den zolder, net of hij nog niet goed begreep. Dat deed hij meer den laatsten tijd. Eindelijk kwam er meer licht in zijn oogen. Lang keek hij moeder aan met een bedroefden blik en zei: „zoa, m'n kind, noe begin ik den Heere te begriepen.”

Maar het was moeder op dat oogenblik onverschillig. of opa den Heere begreep of niet. Ze was radeloos! Wat moest ze beginnen? Jaap opgepakt door de politie, op heeterdaad betrapt en onder den toren gebracht! Wat had hij nu toch gedaan! Dat was het werk van Simen geweest! Die had haar jongen meegetroond, want zoo iets zou hij toch nooit uit zichzelf gedaan hebben. Hij had wel altijd een hoop met drukte gehad als het over de boeren ging, hij zou ze dit en hij zou ze dat. Maar het waren altijd zoo maar praatjes van hem geweest, drukte, anders niets. Nooit had hij zich aan diefstal schuldig gemaakt, nooit. Vroeger wel eens een appel en een peer uit een boogerd, maar och, toen was hij nog een schooljongen. Maar konijnen gaan stelen midden in den nacht, nee..... daar moest Simen achter zitten, misschien Neel ook wel..... Ze waren immers zoo arm, wie weet wat Neel aan zijn hoofd gemaald had! Een vrouw kon een vent zijn hoofd wel op hol brengen. En Neel was wat mans!

„Wat mo'k beginne?” vroeg ze aan opa. „Frans komt vooreerst nog niet thuis.”

Opa ried, dat ze eens naar den dijk zou gaan. Neel zou er wel meer van weten. Dat had ze ook gedacht en haastig deed ze een schoon schort voor, stroopte de mouwen van haar jak naar beneden en ging naar buiten.

Bij Neel was de deur dicht. Ze was zeker bij haar moeder. Ze stond een oogenblik te weifelen of ze naar Simen Krul zou gaan. Wat moest ze er eigenlijk doen? Maar voordat ze het zelf wist stond ze bij Simen op den vloer.

Mina stond midden in de kamer toen moeder binnenkwam. Ze zette haar handen in de zij. „Bel, bel, daer hei je Kee. Neel, daer hei je je moeder. Wel gefieleceteerd, oor meid, da' je opoe geworre bint. Bel mensch, toch zoo'n flienke joon. Tien pond! Je zou zegge: waer heit het gezete, eh.” Ze giechelde. „En dan zoo gaauw gebeurd! Nee, as het zoa gaet, dan hoef je er nie benaauwd van te wezen a' mo' je er twintig kriege. Menschenkinders, vanochtend om acht ure is ze an komme loape. Ze zeit: ik gloave da'k nie goed worre. Ik zè: zoa, bluf dan mar hier. En om negen ure gieng Simen om de juffrouw en om tien ure was 't al gebeurd. Mensch, wie hei je 't hoare zegge? Jae, lieve ziele, ik hadde 't wel laete wete, mar ik hadde geen mensch, eh. Ik zegge tegen Simentje: allè gaet het es zegge bie Kee, zei mar: de kompelementen van Neel en dat het een groate jongen is. Mar hie zei: je gaet zelf mar, oor. En mensch, hoe kon ik daer noe uut loape? Bel, bel, zeg ik, dat jonge volk van tegenwoordig

175

OPGANG

toch, wielle zoue het vroeger es gezeid motte hawe, hù, dan had je op je lenden gekrege zoa oud as je was."

Moeder keek verbouwereerd in het rond. In de bedstee lag Neel. Simen zat op den vloer een net te boeten.

Wat gebeurde er nu eigenlijk met haar? Ze was naar hier gekomen om Jaap. En nu, wat was er nu eigenlijk gebeurd? Neel was bevallen. Een jongen. Maar Jaap, wat was er met Jaap?

Ze zonk op een stoel neer bij het raam. Ze hijgde naar adem.

„Hei je 't werm van 't loapen?“, informeerde Mina belangstellend. „Jae, mensch, 't is ook zoa'n ende, eh.“

Moeder schudde haar hoofd.

„Mo' je een glaesje annies?“ vroeg Mina weer. „Dat zou ik noe toch glad vergete om te vraegen, oor, neem m'n niet kwaelijk, 't is ok zoa'n bestel, eh, zoa onverwachts.“

Moeder schudde van neen. Haar hart bonsde in haar keel. Haar hoofd draaide. Heel de kamer scheen mee te draaien en ze moest zich aan de tafel vasthouden om niet van haar stoel te vallen.

„Jaop,“ bracht ze met moeite uit. „Wat is d'r mi' Jaop gebeurd.“

Mina wou dadelijk weer het woord nemen om moeder van antwoord te dienen, maar ze kreeg geen kans. Simen legde zijn werk neer en kwam bij de tafel staan. „Jae, dat is een gek geval,“ zeide hij, „Die lompe joon is d'r vannacht in z'n eentje op uut gegaen om een paar kenientjes te jatten en daer hawe ze em bie z'n kladden gekrege. Hie zit noe onder den toren. Ik hawe daer net oak nog voor motte komme, mar ik zegge tegen de burgemeester: ik weete nerges van, oor. Mar 't is voor ons een gekke geschiedenis in deze omstandigheden, dat begriep je wel.“

„Jae, je mot er nie min over dienke,“ begon Mina, „as je zoa het zaekje thuis kriegt.“ Ze wees naar de bedstee. „Och, ik zegge vannacht nog tegen z'n: twee borrels achter mekaore, dat kom noait goed uut.....“

Simen keek haar aan met een vernietigenden blik. Moeder zag het en ze begreep. Met een ruk rees ze van haar stoel op en met haar uitgestoken vinger naar Simen wijzend riep ze: „Dat is joe werk, Simen. Je binne d'r saeme op an geweest en je heit hie d'r voor op laete draoie. Mar ik zalle naer de burgemeester gaen, oor, en ik zalle 't es gaen zegge. Leelijke vent, om m'n erme joon in de gevangenis te helpen.....“

Ze begon te schreien. Ze kon niet meer. Haastig ging ze de deur uit. Mina wou haar nog tegen houden. „Mensch,“ begon ze „dat mot je noe zoa niet opvatte,“ maar moeder rukte zich los en ging naar buiten.

Schreiend liep ze over de straat. Af en toe veegde ze haar oogen af met haar schort. Wat gaf ze om de menschen! Ze voelde zich nameloos ellendig en ze wou naar huis..... naar huis.....

* * *

Vader kon er niet van eten. Hij zat zoo maar stil voor zich uit te staren. Hij was niet boos geworden toen moeder het hem vertelde, de ellende van de laatste maanden had hem klein gemaakt.

Er was iets wakker in hem geworden en dat beschuldigde hem.

Hij had er zich lang tegen verzet maar hij kon niet meer. Zijn geweten beschuldigde hem van nalatigheid en plichtsverzaking.

Hij was geen vader geweest voor zijn kinderen, want hij had hun heiligste belangen verwaarloosd. Hij was in het werk der opvoeding alles tekort gekomen! Hij gevoelde het en het pijnigde hem, maar hij sprak er met niemand over, ook niet met moeder. Ze waren immers niet gewend om veel met elkander te praten.

„Bi' je klaer?“, vroeg hij aan moeder.

Ze knikte.

„Je hei nie gegete, gloaf ik,” zei vader.

„Joe toch oak niet,” antwoordde ze. Ze begon wat te schreien.

Kees zat te eten alsof hij zich nergens wat van aantrok. „Scheit er mar uut mit dat brullen,” bromde hij onverschillig, „dat help je toch niks.”

„Dat is noe het ouwerharte,” meende vader, „dat ke' joe nie begriep.”

Hij rees op en ging naar het kabinet. Tusschen een aantal oude boeken zocht hij naar een psalmboek met een Nieuw-Testament er in, want een Bijbel hadden ze niet meer. Sinds dien bewusten avond, dat Kees den Bijbel aan stukken had gescheurd, had hij geen Bijbel meer in zijn handen durven nemen. Hij was geen baas meer in zijn eigen huis!

Hij had alles aan God willen overlaten. Hij had gemeend, dat God het doen moest, maar God was uit zijn huis weggevlucht, en nu was er zelfs geen plaats meer voor Zijn Woord. Het heilige Woord van God was aan flarden gescheurd door zijn eigen kind. En wat had hij gedaan? Niets! Hij had er zich bij neergelegd als iets, dat niet anders wezen kon.

„Ik zalle je es voorleze van zoa'n vaoder,” zei hij tegen Kees, „dan ke' je es hoare wat het ouwerharte is.”

„Nee, dat za' je niet.” Kees rees op van zijn stoel. „Doet dat boek uut m'n oagen asjeblijft, want ik ken het niet zieë. Ik begriep niet, dat je er nog iete-wat mee te doeën wil hawe. Sommedeen dan zalle ze uut naem van je Heere en van je dierbaere Koninginne je zeune voor een hortje den bak in douwe, omdat 'n van een rieken boer een kenien gestole heit om ete te hawen.”

Vader lei het boek voor zich op de tafel. Zijn oogen stonden streng. Daar was iets in, wat er nog nooit in geweest was, ook niet als hij zich driftig maakte. Dan keek hij heel anders, dan was er vuur in zijn oogen.

En er was vastberadenheid in zijn stem als hij zei:

„Kees, zukke woorden noait meer in huus, begrepe! En as ik voortaan den Biebel lange om te lezen, dan luuster je, hei je 't verstaen! En zoa niet, dan hei je daer de deure, dan gae je mar naer je kammelotten toe.”

„Dan doeë m'n dat,” zei Kees kalm. Hij zocht zijn jas en zijn pet en ging naar buiten.

Moeder schreide: „Frans, Frans, dat is den tweeden die ik verlieze.”

„Hie zal best vrom komme, oor,” berustte vader, „maek je eige mar niks moeilijk. En komt 'n niet vrom dan ha wielle toch ons plicht gedaen.”

Hij nam het boek van de tafel en begon te lezen. Hij las de gelijkenis van den verloren zoon.

Moeder droogde haar tranen af. Die woorden troostten haar. Wat was die zoon uit de gelijkenis slecht geweest. Die had het ook thuis zoo goed gehad, maar hij was toch weggegaan van zijn vader, en hij had zijn geld en goed in den vreemde met hoeren doorgebracht. Jaap was ook wel slecht geweest, zoodat hij naar de gevangenis moest, maar het was misschien juist een middel in Gods hand om hem weer terug te brengen. Was Manasse ook niet in de gevangenis tot God bekeerd! Misschien kwam het nog wel met hem terecht, en met Kees ook, en met Janne. De Heere hield soms zulke wonderlijke wegen met een mensch.

Als vader klaar was met lezen zei hij: „Mochte wielle onze verloren kinders oak nog mar es zoa vrom kriege.”

Moeder knikte. Het waren immers haar eigen gedachten.

Langzaam gingen de bedsteedeuren open. Opa zat overeind in 't bed.

„Dat zei je niet goed, Frans,” zeide hij. „Je mo' zegge: mochte m'n aollegaere, hoad voor hoad, nog mar es zoa'n verlore zeuntje worre. Mar net lieken as ik vanmiddag tegen Kee zegge: Ik gaene noe den Heere begriep. Ik hawe al zoa lang bie m'n eige gedocht, waer laet de Heere m'n toch voor hier mit zoa'n vrak lichem. Onderlesten stieng het er nae, dat ik geen weeke meer leve zou en

OPGANG

Hie hei m'n tot hiertoe gespaerd. En weet je waervoor? Om m'n nog es te laete zieën hoe m'n ons werk verknoeid hawe, Frans. Jae, daer staen ik oak schuldig an, oor, as grootvaoder. Me hawe de kinders nie genog geweze op het eene noadige, Frans. Me hawe inkelt mar voor ons eige zieë te zurgen en om die erme schaepen niet gedocht. En mit Mariet zal het misschien nog terechte komme, daer is de Heere werkzaem mee. Mar o, waer mot het mit die aore naer toe. Kees spoegt vier en vlam tegen de Waerheid en Janne volgt 'n op dat pad. En Jaop in de gevangenis! Waer mot het heen? Waer mot het heen?" Hij wachtte even en vervolgde dan klagend: „O, ik zieë de toekomst toch zoa donker in. Och, dat de Heere m'n toch mar weggenome had voordat het zoa-voorre kwam. Mar Hie hei m'n nog es wille laete zieë de schrikkelijke gevolgen van de zonde, en wat een groate zondaer of da'k toch eigenlijk wel binne, en hoe voorre of dat Z'n barmhartigheden wel gaen. O, mocht 'n die noe oak nog mar es uutstrekke tot die erme schaepjes".....

„Azze m'n daer dan saeme es om biddende," zei vader.

En terwijl de gaslamp ruischte en de klok tikte en de stilte van den avond rondom hen was, vouwden drie menschen hun handen samen om te bidden tot den Hemelschen Vader.....

Grootvader bad. En hij had in huis nog nooit hardop gebeden.

* * *

(Fragment uit „Polderland" door Jan Knappe Mzn.)

Zomernacht

Boven de wiegende goudenregen
 Preevlen de sterren een avondzegen.
 Kristallen sproke in een zomernacht —
 Violen daaronder.
 't Fluweelen gedacht
 van bloeiende trossen sering en jasmijn
 droomt door den avond —
 Een goudene wijn
 die trilt in een zuiver-doorglansde bocaal.

De stille mystiek van een schoon verhaal
 hangt over de bloemen — —
 En even — de pracht
 van een vallende ster in den zomernacht.

178

Berendien Meijer—Schuiling.